

	<p>ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪੰਨੇ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਚਾਰ ਉੱਤਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਠੀਕ ਉੱਤਰ ਦਿਓ: (Q. 61-68)</p> <p>ਅੱਜ ਸਾਡੇ ਸਮਾਜ ਦੀ ਹਾਲਤ ਉਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਜਨਮ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੀ। ਧਰਮ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਅਪਣੇ ਨਿੱਜੀ ਸੁਆਰਥਾਂ ਵਾਸਤੇ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਬਹੁਤ ਭਿਆਨਕ ਨਿੱਕਲ ਰਹੇ ਹਨ। ਝੂਠ, ਕਤਲੋਆਮ, ਕ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ, ਹੋਰਾਫੋਰੀਆਂ ਅਤੇ ਹੋਵਾਨੀਅਤ ਦਾ ਬਲਬਾਲਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਗੱਲ ਕੀ ਇਨਸਾਨੀਅਤ ਮਰ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਗੁੰਡਾ-ਰਾਜ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਪੈਸੇ ਅਤੇ ਸੁਹਰਤ ਵਾਸਤੇ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅਹੁਦੇ ਅਤੇ ਕੁਰਸੀਆਂ ਦੀ ਭੁੱਖ ਨੇ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਜਾਨਵਰ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਮਾਇਆ ਇਕੱਠੀ ਕਰਨ ਲਈ ਹਰ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜਾਇਦਾਦ-ਨਜਾਇਦਾ ਤਰੀਕਾ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਆਪਣਿਆਂ ਨਾਲ ਬੇਈਮਾਨੀਆਂ ਅਤੇ ਦਗੋਬਾਜੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਪਿਉ-ਪੁੱਤਰ ਅਤੇ ਭਰਾਵਾਂ-ਭਰਾਵਾਂ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਖਾਤਰ ਲੜਾਈ ਕਤਲਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਰਿਸ਼ਤੇ-ਨਾਤਿਆਂ ਵਿਚ ਮਿਠਾਸ ਨਹੀਂ ਰਹੀ ਜਿਸ ਦੇ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਧੀਆਂ-ਪੁੱਤਰ ਬੇਮੁਹਾਰੇ ਹੋ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਮਾਪਿਆਂ ਦਾ ਅਪਮਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਨੂੰਹਾਂ ਦਾਜ ਦੀ ਖਾਤਰ ਬਲੀ ਚੜ੍ਹ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਭਰੂਣ ਹੱਤਿਆ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਵਧ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਬਲਾਤਕਾਰ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਵਧ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਦਿਨ ਦਿਹਾੜੇ ਛੁੱਟਾਂ-ਬੇਹਾਂ, ਚੋਰੀਆਂ-ਭਾਕੇ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਅਗਵਾ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦਿਨੋ-ਦਿਨ ਵਧ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਵਿਰੋਧੀ ਨਾ ਮਿਲਣ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿਚ ਮਾਸੂਮ ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਬੇ-ਰਹਿਮੀ ਨਾਲ ਕਤਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਹਸਪਤਾਲਾਂ ਵਿਚ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਜਾਨ ਨਾਲ ਖਿਲਵਾੜ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਨਸਾਨੀਅਤ ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਮਰ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਕਿ ਜਿਉਂਦਿਆਂ ਨਾਲ ਤਾਂ ਹੋਰਾ-ਫੋਰੀਆਂ ਹੋ ਹੀ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਮੁਰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਬਖਸ਼ਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਰਿਹਾ। ਕਾਤਲ ਬਰੀ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਬੇ-ਗੁਨਾਹ ਵਾਂਸੀ ਚੜ੍ਹ ਰਹੇ ਹਨ। ਸ਼ਾਸਕ ਵਰਗ ਦੇ ਘੁਟਾਲਿਆਂ ਦੇ ਅਤੇ ਵਸੀਲਿਆਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਜਾਇਦਾਦ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਕੇਸ ਚੱਲ ਰਹੇ ਹਨ। ਧਾਰਮਿਕਤਾ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਡੇਰਾ-ਵਾਦ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਧਰਮ ਦੀ ਆੜ ਵਿਚ ਹਰੇਕ ਬੁਰਾਈ ਨੂੰ ਸਹਿਜੇ ਹੀ ਅੱਜਾਮ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮਦਰ ਟੇਰੇਸਾ ਅਤੇ ਭਗਤ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਸਿਰਫ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦੇ ਪੰਨਿਆਂ ਦਾ ਸਿੰਗਾਰ ਬਣ ਕੇ ਰਹਿ ਗਈਆਂ ਹਨ।</p>
61	<p>ਅੱਜ ਦੇ ਸਮਾਜ ਦੀ ਹਾਲਤ ਕਿਹੋ ਜਿਹੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ:</p> <p>(1) ਵਪਾਰਕ ਹੋ ਗਈ ਹੈ (2) ਉਦਯੋਗਿਕ ਵਿਕਾਸ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ (3) ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਜਨਮ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਲੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ (4) ਅਸੰਭਵਕ ਹੋ ਗਈ ਹੈ।</p>
62	<p>ਇਨਸਾਨੀਅਤ ਕਿਉਂ ਮਰ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਗੁੰਡਾ ਰਾਜ ਕਿਉਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ?</p> <p>(1) ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਪੈਸੇ ਅਤੇ ਸੁਹਰਤ ਲਈ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। (2) ਇਹ ਬੁਖਲਾਹਟ ਕਾਰਨ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। (3) ਇਹ ਨੈਤਿਕ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਦੀ ਗਿਰਾਵਟ ਕਾਰਨ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। (4) ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੀ।</p>
63	<p>ਪੁੱਤਰ ਵਲੋਂ ਪਿਉ ਦਾ ਕਤਲ ਕਿਉਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ?</p> <p>(1) ਪਰਿਵਾਰਕ ਕਲੇਸ਼ ਕਾਰਨ (2) ਕਿਸੇ ਉਤੇਜਨਾ ਕਾਰਨ (3) ਜਾਇਦਾਦ ਖਾਤਰ (4) ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਸਮਾਜਿਕ ਕਾਰਨ ਕਰਕੇ।</p>
64	<p>ਮਾਸੂਮ ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਕਤਲ ਕਿਉਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ?</p> <p>(1) ਮਾਸੂਮ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਤੋਂ ਬਦਲਾ ਲੈਣ ਲਈ (2) ਵਿਰੋਧੀ ਨਾ ਮਿਲਣ ਕਰਕੇ (3) ਪੁਰਾਣੀ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਕਰਕੇ (4) ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਕਾਰਨ ਕਰਕੇ</p>
65	<p>ਹਸਪਤਾਲਾਂ ਵਿਚ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਨਾਲ ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਵਰਤਾਓ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ?</p> <p>(1) ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਮੁਢਤ ਦਵਾਈਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ (2) ਇਲਾਜ ਲਈ ਵਧੀਆ ਡਾਕਟਰੀ ਸੇਵਾ ਉਪਲਬਧ ਹੈ (3) ਇਲਾਜ ਮਹਿੰਗਾ ਹੈ (4) ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਜਾਨ ਨਾਲ ਖਿਲਵਾੜ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।</p>
66	<p>ਸ਼ਾਸਕ ਵਰਗ ਦੀ ਪ੍ਰਸਿੱਧੀ ਕਿਸ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ?</p> <p>(1) ਵੋਟਾਂ ਵਾਸਤੇ ਗੈਰ ਮਨੁੱਖੀ ਤਰੀਕੇ ਵਰਤਣ ਵਿਚ (2) ਘੁਟਾਲਿਆਂ ਦੇ ਕੇਸਾਂ ਵਿਚ ਫਸਣ ਕਰਕੇ (3) ਕੁਰਸੀ ਦੀ ਭੁੱਖ ਕਰਕੇ (4) ਸਮਾਜ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਮੋਹਰੀ ਰਹਿਣ ਕਰਕੇ</p>
67	<p>ਧਾਰਮਿਕਤਾ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਕੀ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ?</p> <p>(1) ਧਾਰਮਿਕ ਅਸਥਾਨਾਂ ਤੇ ਆਲੀਸ਼ਾਨ ਪੱਥਰ ਲੱਗ ਰਿਹਾ ਹੈ (2) ਧਰਮ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ (3) ਡੇਰਾਵਾਦ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ (4) ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਨਹੀਂ</p>
68	<p>ਕਿਤਾਬੀ ਪੰਨਿਆਂ ਤੱਕ ਕੌਣ ਸੀਮਤ ਰਹਿ ਗਿਆ ਹੈ?</p> <p>(1) ਮਦਰ ਟੇਰੇਸਾ ਤੇ ਭਗਤ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ (2) ਡੇਰੇ ਵਾਲੇ ਬਾਬੇ (3) ਧਰਮ ਦੇ ਠੇਕੇਦਾਰ (4) ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਨਹੀਂ</p>

	<p>ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਕਾਵਿ-ਬੰਦ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਚਾਰ ਉੱਤਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਠੀਕ ਉੱਤਰ ਦਿਓ: (Q. 69-75)</p> <p>ਅੱਜ ਫੇਰ ਦਮਾਮਾ ਯੁੱਧ ਦਾ ਵੱਜਿਆ ਗੱਜੀਏ ਰਣ ਵਿਚ ਖੜ੍ਹ ਕੇ ਹੱਕ ਅਤੇ ਇਨਸਾਫ਼ ਦੀ ਖਾਤਰ ਹੱਥ ਭਗਾਉਤੀ ਫੜ ਕੇ ਉਹ ਜੰਮਣਾ ਵੀ ਕਾਹਦਾ ਜੰਮਣਾ ਉਹ ਜੀਣਾ ਕੀ ਜੀਣਾ ਜੇ ਨਾ ਖਾਏ ਲਹੂ ਉਬਾਲਾ ਜੇ ਨਾ ਡੁੱਲ ਫਰਕੇ।</p>
69	<p>ਇਸ ਕਾਵਿ-ਬੰਦ ਦੀਆਂ ਪਹਿਲੀਆਂ ਦੋ ਤੁਕਾਂ ਨੂੰ ਸਾਧਾਰਨ ਵਾਰਤਕ ਵਿਚ ਲਿਖੋ:</p> <p>(1) ਜੰਗ ਦੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਬੰਦਲ ਵਾਂਗ ਗੱਜਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। (2) ਯੁੱਧ ਦਾ ਦਮਾਮਾ ਵੱਜ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਨੂੰ ਰਣ-ਭੂਮੀ ਵਿਚ ਜੋਸ਼ ਨਾਲ ਗੱਜਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। (3) ਯੁੱਧ ਅਤੇ ਇਸ਼ਕ ਦੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਸਭ ਕੁਝ ਠੀਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ । (4) ਰਣ-ਭੂਮੀ ਗੱਜਣ ਲਈ ਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।</p>
70	<p>ਭਗਾਉਤੀ ਦਾ ਸਮਾਨ-ਅਰਥਕ ਸ਼ਬਦ ਕਿਹੜਾ ਹੈ?</p> <p>(1) ਦੇਵੀ ਦੁਰਗਾ (2) ਚੰਡੀ (3) ਕਿਰਪਾਨ (4) ਕੋਈ ਵੀ ਸ਼ਸਤਰ</p>
71	<p>ਇਨਸਾਫ਼ ਦਾ ਵਿਰੋਧੀ ਸ਼ਬਦ ਕਿਹੜਾ ਹੈ?</p> <p>(1) ਵੇਰ ਵਿਰੋਧ (2) ਨਿਆਂ (3) ਬੇਇਨਸਾਫ਼ੀ (4) ਸੰਤੁਲਨ</p>
72	<p>‘ਉਹ ਜੰਮਣਾ ਵੀ ਕਾਹਦਾ ਜੰਮਣਾ ਉਹ ਜੀਣਾ ਕੀ ਜੀਣਾ’ ਵਿਚ ਕਿਸ ਅਲੰਕਾਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ?</p> <p>(1) ਰੂਪ ਅਲੰਕਾਰ (2) ਤੁਲਨਾ ਅਲੰਕਾਰ (3) ਅਤਿਕਥਨੀ ਅਲੰਕਾਰ (4) ਅਨੁਪਾਸ ਅਲੰਕਾਰ</p>
73	<p>‘ਜੰਮਣਾ’ ਦਾ ਬਹੁ-ਅਰਥਕ ਜੁੱਟ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਠੀਕ ਹੈ?</p> <p>(1) ਜੰਮਣਾ ਅਤੇ ਮਰਨਾ (2) ਜਨਮ ਅਤੇ ਪੈਦਾਇਸ਼ (3) ਸਿਰਜਣਾ ਅਤੇ ਉਦਭਵ (4) ਜੰਮਣਾ ਅਤੇ ਜੀਣਾ</p>
74	<p>ਡੁੱਲੇ ਫਰਕਣ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?</p> <p>(1) ਖੂਨ ਵਗਣਾ (2) ਜੋਸ਼ ਵਿਚ ਆਉਣਾ (3) ਉੱਤੇਜਿਤ ਹੋਣਾ (4) ਸੰਤੁਲਨ ਗਵਾਉਣਾ</p>
75	<p>ਇਸ ਕਾਵਿ-ਬੰਦ ਵਿਚ ਕਿਹੜੇ ‘ਰਸ’ ਦੀ ਭਰਮਾਰ ਹੈ?</p> <p>(1) ਸਾਂਤ ਰਸ (2) ਸਿੰਗਾਰ ਰਸ (3) ਥੀਰ ਰਸ (4) ਭਗਤੀ ਰਸ</p>
76	<p>ਅਜੋਕੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਭਾਸ਼ਾ ਸਿਖਲਾਈ ਦੀ ਕਿਹੜੀ ਵਿਧੀ ਅਪਣਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ?</p> <p>(1) ਕਲਾਸ ਰੂਮ ਅਧਿਆਪਨ (2) ਸਮੂਹਿਕ ਅਧਿਆਪਨ (3) ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਅਧਿਆਪਨ (4) ਕੁਦਰਤੀ ਵਾਤਾਵਰਨ ਅਧਿਆਪਨ</p>
77	<p>ਕੀ ਭਾਸ਼ਾ ਸਿੱਖਣ ਲਈ ਵਿਆਕਰਣ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਰੋਲ ਅਦਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ?</p> <p>(1) ਹਾਂ (2) ਨਹੀਂ (3) ਸ਼ਾਇਦ (4) ਪਤਾ ਨਹੀਂ</p>
78	<p>ਜਿਹੜੀ ਭਾਸ਼ਾ ਬੱਚਾ ਆਪਣੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਵਿਚੋਂ ਸਿੱਖਦਾ ਹੈ।</p> <p>(1) ਪਹਿਲੀ ਭਾਸ਼ਾ (2) ਦੂਜੀ ਭਾਸ਼ਾ (3) ਮਾਤ ਭਾਸ਼ਾ (4) ਹੋਰ ਭਾਸ਼ਾ</p>
79	<p>ਕੀ ਗਲਤੀਆਂ ਭਾਸ਼ਾ ਸਿੱਖਣ ਵਿਚ ਮਦਦ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ?</p> <p>(1) ਹਾਂ (2) ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ (3) ਥੋੜ੍ਹਾ ਬਹੁਤ (4) ਸ਼ਾਇਦ</p>
80	<p>ਬੱਚਾ ਜਿਹੜੀ ਭਾਸ਼ਾ ਸਕੂਲ ਵਿਚੋਂ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰਦਾ ਹੈ।</p> <p>(1) ਮਾਤ ਭਾਸ਼ਾ (2) ਦੂਜੀ ਭਾਸ਼ਾ (3) ਪਹਿਲੀ ਭਾਸ਼ਾ (4) ਉਪਭਾਸ਼ਾ</p>
81	<p>ਭਾਸ਼ਾ ਸਿੱਖਣ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸਰੋਤ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ।</p> <p>(1) ਪਾਠ ਪੁਸਤਕਾਂ (2) ਬਲੈਕ ਬੋਰਡ (3) ਪ੍ਰੈਕਟੀਕਲ (4) ਪ੍ਰਯੋਗਸ਼ਾਲਾ</p>
82	<p>ਬੱਚਾ ਘਰ ਦੇ ਵਾਤਾਵਰਨ ਵਿਚੋਂ ਕਿਹੜੇ ਭਾਸ਼ਾ ਕੌਸ਼ਲ ਸਿੱਖ ਲੈਂਦਾ ਹੈ।</p> <p>(1) ਸੁਣਨ ਬੋਲਣ (2) ਸੁਣਨ ਪੜ੍ਹਨ (3) ਪੜ੍ਹਨ ਲਿਖਣ (4) ਬੋਲਣ ਲਿਖਣ</p>
83	<p>ਅਜੋਕੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸਾਧਨ ਕਿਹੜਾ ਹੈ।</p>

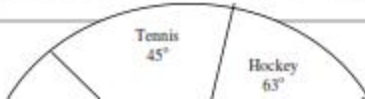
	(1) ਕੰਪਿਊਟਰ	(2) ਪਾਠ ਪੁਸਤਕਾਂ	(3) ਇੰਟਰਵਿਊ	(4) ਬਲੈਕ ਬੋਰਡ
84	ਸਕੂਲ ਵਿੱਚੋਂ ਉਹ ਕਿਹੜੇ ਭਾਸ਼ਾ ਕੌਸ਼ਲ ਸਿੱਖਦਾ ਹੈ ?			
	(1) ਬੋਲਣ ਪੜ੍ਹਨ	(2) ਬੋਲਣ ਲਿਖਣ	(3) ਲਿਖਣ ਪੜ੍ਹਨ	(4) ਪੜ੍ਹਨ ਸੁਣਨ
85	ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਸਿੱਖਣ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਰਖੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।			
	(1) ਮੁਲਾਂਕਣ ਵਿਧੀ	(2) ਪ੍ਰੋਕਟੀਕਲ	(3) ਮੌਖਿਕ ਪ੍ਰੀਖਿਆ	(4) ਲਿਖਤੀ ਵਿਧੀ
86	ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਗੈਰ ਪੰਜਾਬੀ, ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਸਿੱਖਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਲਈ ਕਿਹੜੀ ਭਾਸ਼ਾ ਹੋਵੇਗੀ।			
	(1) ਮਾਤ ਭਾਸ਼ਾ	(2) ਦੂਜੀ ਭਾਸ਼ਾ	(3) ਪਹਿਲੀ ਭਾਸ਼ਾ	(4) ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਭਾਸ਼ਾ
87	ਸਰੋਤ ਭਾਸ਼ਾ ਤੋਂ ਟੀਚਾ ਭਾਸ਼ਾ ਸਿੱਖਣ ਲਈ ਕਿਹੜੀ ਵਿਧੀ ਮਦਦ ਕਰਦੀ ਹੈ ?			
	(1) ਮੁਲਾਂਕਣ ਵਿਧੀ	(2) ਅਨੁਵਾਦ ਵਿਧੀ	(3) ਪ੍ਰਤੱਖ ਵਿਧੀ	(4) ਕਾਰਜ ਵਿਧੀ
88	ਭਾਸ਼ਾ ਸਿਖਲਾਈ ਦੇ ਕਿੰਨੇ ਕੁੱਲ ਹਨ ?			
	(1) ਤਿੰਨ	(2) ਚਾਰ	(3) ਦੋ	(4) ਪੰਜ
89	ਅਜੋਕੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਅਨੁਵਾਦ ਵਿਧੀ ਕਿਹੜੀ ਕਾਮਯਾਬ ਹੈ ?			
	(1) ਪੂਰਨ ਅਨੁਵਾਦ	(2) ਅਪੂਰਨ ਅਨੁਵਾਦ	(3) ਸ਼ੈਲੀ ਅਨੁਵਾਦ	(4) ਵਿਆਕਰਨ ਅਨੁਵਾਦ
90	ਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਸਿੱਖਣ ਲਈ ਨਿਯਮਬੱਧ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਕੀ ਹੈ ?			
	(1) ਉਪਭਾਸ਼ਾ	(2) ਲਿਪੀ	(3) ਵਿਆਕਰਣ	(4) ਕਾਰਜ ਸ਼ੈਲੀ

SECTION - B

MATHEMATICS (BILINGUAL) – 30 QUESTIONS (91-120)

91	The graph of the equation $y = -4$ is a line (1) parallel to x-axis (2) parallel to y-axis (3) passing through origin (4) none of these			
91	ਸਮੀਕਰਨ $y = -4$ ਦਾ ਗ੍ਰਾਫ ਇਕ ਰੇਖਾ ਹੈ: (1) x - ਅਕਸ ਦੇ ਸਮਾਨਾਂਤਰ (2) y - ਅਕਸ ਦੇ ਸਮਾਨਾਂਤਰ (3) ਮੂਲ-ਬਿੰਦੂ ਕੋਲੋਂ ਗੁਜ਼ਰਦੀ (4) ਉਪਰੋਕਤ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਨਹੀਂ			
92	In a two digit number the digit in ten's place exceeds the digit in unit's place by 4. The sum of the digits is $1/7$ of the number, then the digit at the unit's place is (1) 5 (2) 4 (3) 3 (4) 1			
92	ਦੋ ਅੰਕਾਂ ਵਾਲੀ ਸੰਖਿਆ ਵਿਚ, ਦਸਵੀਂ ਥਾਂ ਤੇ ਪਿਆ ਅੰਕ ਪਹਿਲੇ ਅੰਕ ਤੋਂ ਪਏ ਅੰਕ ਨਾਲੋਂ 4 ਵੱਧ ਹੈ। ਅੰਕਾਂ ਦਾ ਜੋੜ ਸੰਖਿਆ ਦਾ $1/7$ ਹੈ, ਤਾਂ ਪਹਿਲੀ ਥਾਂ ਤੇ ਪਿਆ ਅੰਕ ਹੈ: (1) 5 (2) 4 (3) 3 (4) 1			
93	The angle of elevation of the sun when the length of a shadow of a vertical pole is equal to its length is (1) 60° (2) 45° (3) 90° (4) 180°			
93	ਸੂਰਜ ਦੀ ਉਚਾਈ ਦਾ ਕੋਣ, ਜਦੋਂ ਬੀਰਬ ਧਰੁਵ ਦੀ ਪਰਛਾਈ ਦੀ ਲੰਬਾਈ ਇਸ ਦੀ ਲੰਬਾਈ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੋਵੇ, ਹੈ: (1) 60° (2) 45° (3) 90° (4) 180°			
94	Rational expression $\frac{x^2-1}{x^2-1}$ in the lowest form is (1) $\frac{x^2-x+1}{x+1}$ (2) $\frac{x^2-x+1}{x-1}$ (3) $\frac{x^2+x+1}{x-1}$ (4) $\frac{x^2+x+1}{x+1}$			
94	ਨਿਊਨਤਮ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪਰਿਮੇਅ ਵਿਅੰਜਕ $\frac{x^2-1}{x^2-1}$ ਹੈ: (1) $\frac{x^2-x+1}{x+1}$ (2) $\frac{x^2-x+1}{x-1}$ (3) $\frac{x^2+x+1}{x-1}$ (4) $\frac{x^2+x+1}{x+1}$			
95	The volume of the greatest sphere cut off from a cylindrical wood of base radius 1cm and height 5cm is (1) $\frac{4}{3}(\pi)$ cm ³ (2) $\frac{4}{3}\pi$ cm ³ (3) 5π cm ³ (4) none of these			

95	1 Cm ਵਿਆਸਾਰਧ ਅਤੇ 5 Cm ਉਚਾਈ ਦੇ ਆਧਾਰ ਵਾਲੀ ਗੋਲ ਲੱਕੜ ਤੋਂ ਕੱਟੇ ਵੱਡੇ ਗੋਲੇ ਦਾ ਆਇਤਨ ਹੈ: (1) $\frac{4}{3}\pi(5)^3 \text{ cm}^3$ (2) $\frac{4}{3}\pi(1)^3 \text{ cm}^3$ (3) $5\pi \text{ cm}^3$ (4) ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਨਹੀਂ
96	Sum of a number of two digits and the number obtained by reversing the digits of the first number is 110. If the difference of the digits is 4, then the number is (1) 62 (2) 73 (3) 84 (4) 51
96	ਦੋ ਅੰਕਾਂ ਦੀ ਸੰਖਿਆ ਦਾ ਜੋੜ ਅਤੇ ਪਹਿਲੀ ਸੰਖਿਆ ਦੇ ਅੰਕਾਂ ਨੂੰ ਉਲਟਾ ਕੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸੰਖਿਆ 110 ਹੈ। ਜੇ ਅੰਕਾਂ ਦਾ ਅੰਤਰ 4 ਹੈ ਤਾਂ ਸੰਖਿਆ ਹੈ: (1) 62 (2) 73 (3) 84 (4) 51
97	The HCF of two numbers is 11 and their LCM is 693. If one of the numbers is 77, then the other number is (1) 88 (2) 33 (3) 99 (4) None of these
97	ਦੋ ਸੰਖਿਆਵਾਂ ਦਾ HCF 11 ਅਤੇ LCM 693 ਹੈ। ਜੇ ਇਕ ਸੰਖਿਆ 77 ਹੈ, ਤਾਂ ਦੂਜੀ ਸੰਖਿਆ ਹੈ: (1) 88 (2) 33 (3) 99 (4) ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਨਹੀਂ
98	The radius of a sphere whose volume and surface area have same value, is (1) 1 unit (2) 2 units (3) 3 units (4) 4 units
98	ਇਕ ਗੋਲੇ ਦਾ ਵਿਆਸਾਰਧ, ਜਿਸ ਦੇ ਆਇਤਨ ਅਤੇ ਸਤਹ ਖੇਤਰ ਦਾ ਸਮਾਨ ਮੁੱਲ ਹੈ (1) 1 ਯੂਨਿਟ (2) 2 ਯੂਨਿਟ (3) 3 ਯੂਨਿਟ (4) 4 ਯੂਨਿਟ
99	A man travels some distance at a speed of 12 km/hr and returns at 9 km/hr. If the total time taken by him is 2 hrs 20 minutes, then the distance is (1) 18 km (2) 14 km (3) 13 km (4) 12 km
99	ਇਕ ਆਦਮੀ 12 km/hr ਦੀ ਰਫ਼ਤਾਰ ਨਾਲ਼ ਕੁਝ ਦੂਰੀ ਤੈ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ 9 Km/hr ਦੀ ਰਫ਼ਤਾਰ ਨਾਲ਼ ਵਾਪਸ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਉਸ ਨੂੰ ਇਸ ਵਿਚ ਕੁਝ ਸਮਾਂ 2 ਘੰਟੇ 20 ਮਿੰਟ ਲੱਗਿਆ ਹੋਵੇ, ਤਾਂ ਦੂਰੀ ਕਿੰਨੀ ਹੈ: (1) 18 km (2) 14 km (3) 13 km (4) 12 km
100	Find the smallest number of five digits exactly divisible by 16, 24, 36 and 54. (1) 10368 (2) 10432 (3) 10560 (4) None of these
100	ਪੰਜ ਅੰਕਾਂ ਵਾਲੀ ਛੋਟੀ ਤੋਂ ਛੋਟੀ ਸੰਖਿਆ ਮਾਲੂਮ ਕਰੋ ਜਿਸ ਨੂੰ 16, 24, 36 ਅਤੇ 54 ਨਾਲ਼ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੰਡਿਆ ਜਾ ਸਕੇ: (1) 10368 (2) 10432 (3) 10560 (4) ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਨਹੀਂ
101	The average of seven consecutive numbers is 20. The largest of these numbers is (1) 20 (2) 22 (3) 23 (4) 24
101	ਸੱਤ ਕ੍ਰਮਿਕ ਸੰਖਿਆਵਾਂ ਦੀ ਔਸਤ 20 ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਸੰਖਿਆ ਹੈ: (1) 20 (2) 22 (3) 23 (4) 24
102	When the numerator of a fraction is increased by 4, the fraction increases by $\frac{2}{3}$. What is the denominator of the fraction? (1) 6 (2) 7 (3) 8 (4) None of these
102	ਜੇ ਇਕ ਭਿੰਨ ਦੇ ਅੰਸ ਵਿਚ 4 ਵਧਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਭਿੰਨ $\frac{2}{3}$ ਨਾਲ਼ ਵਧ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਭਿੰਨ ਦਾ ਹਰ (ਭਿੰਨਾਮਿਨੇਟਰ) ਕੀ ਹੈ: (1) 6 (2) 7 (3) 8 (4) ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਨਹੀਂ
	The circle graph given here shows the spending (in degrees) of a country on various sports during the particular year. Study the graph carefully and answer the next three questions. (Q. NO. 103 - 105) ਇਥੇ ਦਿੱਤਾ ਵਿੱਤ ਚਿੱਤਰ ਇਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਾਲ ਦੌਰਾਨ ਕਿਸੇ ਦੇਸ਼ ਵਲੋਂ ਵਿਭਿੰਨ ਖੇਡਾਂ ਉੱਪਰ ਹੋਏ ਖਰਚ (ਭਿੰਨਗੀ ਵਿਚ) ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਚਿੱਤਰ ਦਾ ਧਿਆਨ ਨਾਲ਼ ਅਧਿਐਨ ਕਰੋ ਅਤੇ ਅਗਲੇ ਤਿੰਨ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਦਿਉ। (Q. NO. 103 - 105)

103	What percentage of the total spending is spent on tennis? (1) $12\frac{1}{2}\%$ (2) $22\frac{1}{2}\%$ (3) 25% (4) 45%
103	ਕੁਲ ਖਰਚੇ ਦੀ ਕਿੰਨੇ ਪ੍ਰਤਿਸ਼ਤਤਾ ਟੈਨਿਸ ਉੱਪਰ ਖਰਚ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ: (1) $12\frac{1}{2}\%$ (2) $22\frac{1}{2}\%$ (3) 25% (4) 45%
104	If the total amount spent on sports during the year was Rs. 2 crores, the amount spent on cricket and hockey together was (1) Rs. 8,00,000 (2) Rs. 80,00,000 (3) Rs. 1,20,00,000 (4) Rs. 1,60,00,000
104	ਜੇ ਸਾਲ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਖੇਡਾਂ ਉੱਪਰ ਖਰਚ ਕੀਤੀ ਕੁਲ ਰਕਮ 2 ਕਰੋੜ ਹੈ, ਤਾਂ ਕ੍ਰਿਕਟ ਅਤੇ ਹਾਕੀ ਉੱਪਰ ਮਿਲਾ ਕੇ ਖਰਚ ਕੀਤੀ ਰਕਮ ਸੀ: (1) 8,00,000 ਰੁਪਏ (2) 80,00,000 ਰੁਪਏ (3) 1,20,00,000 ਰੁਪਏ (4) 1,60,00,000 ਰੁਪਏ
105	If the total amount spent on sports during the year be Rs. 180,00,000, the amount spent on basketball exceeds that of tennis approximately by (1) Rs. 2,50,000 (2) Rs. 3,60,000 (3) Rs. 3,75,000 (4) Rs. 4,10,000
105	ਜੇ ਸਾਲ ਵਿਚ ਖੇਡਾਂ ਉੱਪਰ ਖਰਚ ਕੀਤੀ ਕੁਲ ਰਕਮ 1,80,00,000 ਰੁਪਏ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਬਾਸਕਟਬਾਲ ਉੱਪਰ ਕੀਤਾ ਖਰਚਾ ਟੈਨਿਸ ਉੱਪਰ ਕੀਤੇ ਖਰਚੇ ਨਾਲੋਂ ਲਗਭਗ ਕਿੰਨਾ ਵੱਧ ਹੈ: (1) 2,50,000 ਰੁਪਏ (2) 3,60,000 ਰੁਪਏ (3) 3,75,000 ਰੁਪਏ (4) 4,10,000 ਰੁਪਏ
106	A and B can do a piece of work in 4 days and A alone can do it in 12 days. In how many days B alone can do this work? (1) 5 (2) 6 (3) 7 (4) 8
106	A ਅਤੇ B ਇਕ ਕੰਮ ਨੂੰ 4 ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ A ਇਕੱਲਾ ਇਸ ਨੂੰ 12 ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। B ਇਕੱਲਾ ਇਸ ਕੰਮ ਨੂੰ ਕਿੰਨੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਕਰੇਗਾ: (1) 5 (2) 6 (3) 7 (4) 8
107	The area of a square is 64 cm^2 . Then its perimeter is (1) 64 cm (2) 32 cm (3) 46 cm (4) 48 cm
107	ਇਕ ਵਰਗ ਦਾ ਖੇਤਰਫਲ 64 cm^2 ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਪਰਿਮਾਪ ਹੈ: (1) 64 cm (2) 32 cm (3) 46 cm (4) 48 cm
108	How many carats are there in one gram? (1) 3 (2) 4 (3) 5 (4) None of these
108	ਇਕ ਗ੍ਰਾਮ ਵਿਚ ਕਿੰਨੇ ਕੈਰਟ ਹਨ: (1) 3 (2) 4 (3) 5 (4) ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ
109	What is the next number after the following? 4, 9, 25, 49, ? (1) 64 (2) 81 (3) 100 (4) 121
109	ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਬਾਅਦ ਅਗਲੀ ਸੰਖਿਆ ਕੀ ਹੈ: 4, 9, 25, 49, ? (1) 64 (2) 81 (3) 100 (4) 121
110	Divide 50 by half and add 20. From the same, subtract 35. What do you get?

	(1) 10	(2) 85	(3) 15	(4) None of these																
110	50 ਨੂੰ ਅੱਧੇ ਨਾਲ ਵੰਡੋ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿਚ 20 ਜੋੜੋ। ਉਸ ਵਿਚੋਂ 35 ਘਟਾ ਦਿਓ। ਰੁਸੀ ਕੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦੇ ਹੋ:																			
	(1) 10	(2) 85	(3) 15	(4) ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਨਹੀਂ																
111	What number should be put in the blank box?																			
	<table border="1" style="margin-left: auto; margin-right: auto;"> <tr><td>7</td><td>5</td><td>9</td><td>18</td></tr> <tr><td>6</td><td>3</td><td>7</td><td>21</td></tr> <tr><td>4</td><td>3</td><td>9</td><td></td></tr> <tr><td>7</td><td>4</td><td>8</td><td>24</td></tr> </table>				7	5	9	18	6	3	7	21	4	3	9		7	4	8	24
7	5	9	18																	
6	3	7	21																	
4	3	9																		
7	4	8	24																	
	(1) 9	(2) 27	(3) 36	(4) none of these																
111	ਮਾਲੀ ਬਕਸੇ ਵਿਚ ਕਿਹੜੀ ਸੰਖਿਆ ਰੱਖਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ:																			
	<table border="1" style="margin-left: auto; margin-right: auto;"> <tr><td>7</td><td>5</td><td>9</td><td>18</td></tr> <tr><td>6</td><td>3</td><td>7</td><td>21</td></tr> <tr><td>4</td><td>3</td><td>9</td><td></td></tr> <tr><td>7</td><td>4</td><td>8</td><td>24</td></tr> </table>				7	5	9	18	6	3	7	21	4	3	9		7	4	8	24
7	5	9	18																	
6	3	7	21																	
4	3	9																		
7	4	8	24																	
	(1) 9	(2) 27	(3) 36	(4) ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਨਹੀਂ																
112	Absenteeism can be stopped by:																			
	(1) Teaching	(2) Punishing the students	(3) Giving the sweets	(4) Contacting the parents																
112	ਗੈਰਹਾਜ਼ਰੀ ਨੂੰ ਕਿਸ ਰਾਹੀਂ ਰੋਕਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ:																			
	(1) ਅਧਿਆਪਨ	(2) ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣਾ	(3) ਟਾਫੀਆਂ ਦਾ ਲਾਲਚ ਦੇਣਾ	(4) ਮਾਪਿਆਂ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕਰਨਾ																
113	The mean of five numbers is 26. If one number is excluded, their mean is The excluded number is																			
	(1) 20	(2) 15	(3) 30	(4) 34																
113	5 ਸੰਖਿਆਵਾਂ ਦੀ ਔਸਤ 26 ਹੈ। ਜੇ ਇਕ ਸੰਖਿਆ ਨੂੰ ਕੱਢ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ, ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਔਸਤ 24 ਹੈ। ਕੱਢੀ ਸੰਖਿਆ ਹੈ:																			
	(1) 20	(2) 15	(3) 30	(4) 34																
114	A plot has width of 44 feet and length of 90 feet. What is the size of the plot?																			
	(1) 500 square yards	(2) 450 square yards	(3) 440 sq. yards	(4) none of these																
114	ਇਕ ਪਲਾਟ ਦੀ ਚੜ੍ਹਾਈ 44 ਫੁੱਟ ਅਤੇ ਲੰਬਾਈ 90 ਫੁੱਟ ਹੈ। ਪਲਾਟ ਦਾ ਸਾਈਜ਼ ਕੀ ਹੈ:																			
	(1) 500 ਵਰਗ ਗਜ਼	(2) 450 ਵਰਗ ਗਜ਼	(3) 440 ਵਰਗ ਗਜ਼	(4) ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਨਹੀਂ																
115	Which of the skills do you consider most essential for a teacher?																			
	(1) encourage children to search for knowledge	(2) have all the information for the children	(3) ability to make children memorize materials	(4) enable children to do well in tests																
115	ਅਧਿਆਪਕ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਆਵਸ਼ਯਕ ਕੁਸ਼ਲਤਾ ਕਿਹੜੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ:																			
	(1) ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਗਿਆਨ ਦੀ ਖੋਜ ਲਈ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨਾ	(2) ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਸਾਰੀ ਸੂਚਨਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ	(3) ਬੱਚਿਆਂ ਵਿਚ ਵਸਤਾਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਨ ਦੀ ਯੋਗਤਾ	(4) ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਪਰੀਖਣਾਂ ਵਿਚ ਚੰਗਾ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਉਣਾ।																
116	In the number 3.4625, the place value of the digit 2 is																			
	(1) 1000	(2) 100	(3) 1/1000	(4) 1/100																
116	3.4625 ਸੰਖਿਆ ਵਿਚ, 2 ਐਕ ਦਾ ਸਥਾਨ ਮੁੱਲ ਹੈ:																			
	(1) 1000	(2) 100	(3) 1/1000	(4) 1/100																
117	Each digit 1, 2,3,4,5,6,7,8 and 9 is represented by a different letter A, B, C, D, E, F, G, H and I but not necessarily in that order. Further each of A+B+C, C+D+E, E+F+G and G+H+I is equal to 13. What is the sum of C, E and G?																			

	(1) 7	(2) 9	(3) 11	(4) Cannot be determined
117	ਹਰੇਕ ਅੰਕ 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8 ਅਤੇ 9 ਨੂੰ ਭਿੰਨ ਅੰਖਰ A, B, C, D, E, F, G H ਅਤੇ I ਦੁਆਰਾ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕ੍ਰਮ ਉਹੀ ਹੋਵੇ। ਨਾਲੇ, A+B+C, C+D+E, E+F+G ਅਤੇ G+H+I ਵਿੱਚੋਂ ਹਰੇਕ 13 ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ। C, E ਅਤੇ G ਦਾ ਲੋੜ ਕੀ ਹੈ:			
	(1) 7	(2) 9	(3) 11	(4) ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ
118	Success in developing values is mainly dependent upon:			
	(1) government	(2) society	(3) family	(4) teacher
118	ਵਿਕਾਸਸ਼ੀਲ ਮੁੱਲਾਂ ਵਿਚ ਸਫਲਤਾ ਮੁੱਖ ਤੌਰ ਤੇ ਕਿਸ ਉਪਰ ਨਿਰਭਰ ਹੈ:			
	(1) ਸਰਕਾਰ	(2) ਸਮਾਜ	(3) ਪਰਿਵਾਰ	(4) ਅਧਿਆਪਕ
119	The HCF of $(x-1)$, (x^2-1) and (x^3-1) is			
	(1) $(x-1)$	(2) (x^2-1)	(3) (x^3-1)	(4) $(x+1)$
119	$(x-1)$, (x^2-1) ਅਤੇ (x^3-1) ਦਾ HCF ਹੈ:			
	(1) $(x-1)$	(2) (x^2-1)	(3) (x^3-1)	(4) $(x+1)$
120	One of the students of a class hardly talks in the class. How would you encourage him to express himself?			
	(1) By organizing discussions (2) By organizing educational games/ programmes in which children feel like speaking (3) By giving good marks to those who express themselves well (4) By encouraging children to take part in classroom activities			
120	ਕਲਾਸ ਵਿਚ ਇਕ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਬਹੁਤ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਨਾਲ ਬੋਲਦਾ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਵਿਅਕਤ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਕਿਵੇਂ ਉਤਸਾਹਿਤ ਕਰੋਗੇ:			
	(1) ਚਰਚਾਵਾਂ ਦਾ ਆਯੋਜਨ ਕਰ ਕੇ । (2) ਸਿਖਿਆਤਮਕ ਖੇਡਾਂ/ਪ੍ਰੋਗ੍ਰਾਮਾਂ ਦਾ ਆਯੋਜਨ ਕਰ ਕੇ ਜਿੱਥੇ ਬੱਚੇ ਬੋਲਣਾ ਪਸੰਦ ਕਰਦੇ ਹਨ। (3) ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਚੰਗੇ ਅੰਕ ਦੇ ਕੇ ਕਿਹੜੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਿਅਕਤ ਕਰਦੇ ਹਨ। (4) ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਕਲਾਸ ਰੂਮ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਵਾਸਤੇ ਉਤਸਾਹਿਤ ਕਰ ਕੇ।			

	ENVIRONMENTAL SCIENCE – 30 QUESTIONS (121-150)			
121	Which of the following is a biodegradable waste?			
	(1) Plastics	(2) Polythene	(3) Glass	(4) None of these
121	ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸ ਦੇ ਵਿਅਰਥ ਨੂੰ ਬੁਝਰਤੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ (biodegradable waste) ਨੂੰ ਗਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ।			
	(1) ਪਲਾਸਟਿਕ	(2) ਪੋਲੀਥਿਨ	(3) ਗਲਾਸ	(4) ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ
122	What is BOD ₅ ?			
	(1) Biochemical Oxygen Demand in 5 hrs	(2) Biochemical Oxygen Demand in 5 days	(3) Biochemical Oxygen Demand in 5 months	(4) Biochemical Oxygen Demand in 5 minutes
122	BOD ₅ ਕੀ ਹੈ ?			
	(1) ਬਾਈਓ ਕੈਮੀਕਲ ਆਕਸੀਜਨ ਡੀਮਾਂਡ 5 ਘੰਟੇ	(2) ਬਾਈਓ ਕੈਮੀਕਲ ਆਕਸੀਜਨ ਡੀਮਾਂਡ 5 ਦਿਨ	(3) ਬਾਈਓ ਕੈਮੀਕਲ ਆਕਸੀਜਨ ਡੀਮਾਂਡ 5 ਮਹੀਨੇ	(4) ਬਾਈਓ ਕੈਮੀਕਲ ਆਕਸੀਜਨ ਡੀਮਾਂਡ 5 ਮਿਨਟ
123	Dachigam National Park is in which state?			
	(1) Himachal Pradesh	(2) J&K	(3) Tamilnadu	(4) Sikkam
123	ਡਾਚੀਗਮ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪਾਰਕ ਕਿਹੜੇ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਹੈ ?			
	(1) ਹਿਮਾਚਲ ਪਰਦੇਸ਼	(2) ਜੰਮੂ ਅਤੇ ਕਸ਼ਮੀਰ	(3) ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ	(4) ਸਿਕਿਮ
124	Which of the following has greatest affinity for haemoglobin?			
	(1) CO	(2) NO	(3) O ₂	(4) CO ₂
124	ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸ ਦੀ ਹੀਮੋਗਲੋਬਿਨ ਨਾਲ ਸੱਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮਾਨਤਾ ਹੈ ?			
	(1) CO	(2) NO	(3) O ₂	(4) CO ₂
125	White lung cancer is caused by?			

	(1) Asbestos	(2) Paper	(3) Textiles	(4) Silica
125	ਸਵੈਦ ਵੇਚਣੇ ਦਾ ਕੀਸਰ ਕਿਸ ਨਾਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ?			
	(1) ਐਸਬੇਸਟਾਸ	(2) ਪੇਪਰ	(3) ਟੈਕਸਟਾਈਲ	(4) ਸਿਲਿਕਾ
126	Who started the Chipko Movement?			
	(1) Kiran Bedi	(2) S. L Bahuguna	(3) Medha Patkar	(4) None of these
126	“ਚਿਪਕੋ ਐਨਦੋਲਨ” ਕਿਸ ਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ?			
	(1) ਕਿਰਨ ਬੇਦੀ	(2) ਐਸ. ਐਲ. ਬਹੁਗੁਨਾ	(3) ਮੇਧਾ ਪਤਕਾਰ	(4) ਇਹਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ
127	London smog is found in?			
	(1) Summer during day time	(2) Summer during morning time	(3) Winter during day time	(4) Winter during morning time
127	ਲੰਡਨ ਦੀ ਸੁੰਦ ਕਦੋਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ?			
	(1) ਗਰਮੀਆਂ ਵਿਚ ਦਿਨ ਦੇ ਸਮੇਂ	(2) ਗਰਮੀਆਂ ਵਿਚ ਸਵੇਰ ਵੇਲੇ	(3) ਸਰਦੀਆਂ ਵਿਚ ਦਿਨ ਦੇ ਸਮੇਂ	(4) ਸਰਦੀਆਂ ਵਿਚ ਸਵੇਰ ਵੇਲੇ
128	The first nuclear disaster occurred in the history of world on			
	(1) 16 th August, 1945	(2) 26 th August, 1945	(3) 06 th August, 1945	(4) 08 th August, 1945
128	ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲੀ ਪਰਮਾਣੂ ਆਪਦਾ ਕਦੋਂ ਵਾਪਰੀ ਸੀ ?			
	(1) 16 ਅਗਸਤ, 1945	(2) 26 ਅਗਸਤ, 1945	(3) 06 ਅਗਸਤ, 1945	(4) 08 ਅਗਸਤ, 1945
129	How much percentage of water in the oceans is drinkable?			
	(1) 97.2%	(2) 2.15%	(3) 0.65%	(4) 0.0%
129	ਸਮੁੰਦਰ ਦਾ ਕਿੰਨੇ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਪਾਣੀ ਪੀਣ ਯੋਗ ਹੈ ?			
	(1) 97.2%	(2) 2.15%	(3) 0.65%	(4) 0.0%
130	A tight whirlpool of wind formed in the stratosphere which surrounds Antarctica is called?			
	(1) Polar stratospheric cloud	(2) Polar Vortex	(3) Both (1) & (2)	(4) None of these
130	ਸਮੁੰਦਰ ਵਿੱਚ ਪੌਲਰ ਸਟਰੇਟੋਸਫੀਰਿਕ ਕਲਾਉਡ ਦਾ ਤੇਜ਼ ਚੱਕਰ ਐਂਟਾਰਕਟਿਕਾ ਨੂੰ ਘੇਰੇ ਹੋਏ ਹੈ ਉਹ ਕੀ ਕਹਾਉਂਦਾ ਹੈ ?			
	(1) ਪੌਲਰ ਸਟਰੇਟੋਸਫੀਰਿਕ ਕਲਾਉਡ	(2) ਪੌਲਰ ਵੋਰਟੈਕਸ	(3) ਦੋਵੇਂ (1) ਅਤੇ (2)	(4) ਇਹਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ
131	Bhopal gas tragedy occurred due to?			
	(1) Methane	(2) Phosgene	(3) Methyl-isocyanate	(4) Methyl amine
131	ਭੋਪਾਲ ਗੈਸ ਘਟਨਾ ਕਿਸ ਨਾਲ ਘਟੀ ?			
	(1) ਮੀਥੇਨ	(2) ਫੋਸਜੇਨ	(3) ਮੀਥਿਲ ਆਈਸੋਕਾਈਨੇਟ	(4) ਮੀਥਿਲ ਅਮਾਈਨ
132	Which book has been prepared by International Union for Conservation of Nature and Natural Resources (IUCN) concerning endangered species of plants and animals?			
	(1) White Data Book	(2) Red Data Book	(3) Blue Data Book	(4) None of these
132	ਕੁਦਰਤ ਅਤੇ ਕੁਦਰਤੀ ਸੰਰਾਖਣ (IUCN) ਦੇ ਹਿਵਾਜ਼ਤ ਲਈ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸੰਘ ਨੇ ਲੁਪਤ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਪੌਦਿਆਂ ਅਤੇ ਜਾਨਵਰਾਂ ਦੇ ਸੰਰਾਖਣ ਵਿੱਚ ਕਿਹੜੀ ਕਿਤਾਬ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਹੈ ?			
	(1) ਵਾਈਟ ਡਾਟਾ ਬੁਕ (ਸਵੈਦ ਡਾਟਾ ਕਿਤਾਬ)	(2) ਰੈੱਡ ਡਾਟਾ ਬੁਕ (ਲਾਲ ਡਾਟਾ ਕਿਤਾਬ)	(3) ਬਲੂ ਡਾਟਾ ਬੁਕ (ਨੀਲੀ ਡਾਟਾ ਕਿਤਾਬ)	(4) ਇਹਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ
133	The BISHNOI Sect was founded by			
	(1) B. R. Ambedkar	(2) Bhajan Lal	(3) Guru Jambheshwar	(4) King of Jodhpur
133	ਬਿਸ਼ਨੋਈ ਸੰਪ੍ਰਦਾਏ ਕਿਹਨੇ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਸੀ ?			
	(1) ਬੀ. ਆਰ. ਅੰਬੇਦਕਰ	(2) ਭਜਨ ਲਾਲ	(3) ਗੁਰੂ ਜੰਮਬੇਸ਼ਵਰ	(4) ਜੋਧ ਪੁਰ ਦਾ ਰਾਜਾ
134	Noise pollution (Regulation & Control) Rules 2001 deals with?			
	(1) Noise pollution due to fire crackers	(2) Noise pollution due to loudspeakers	(3) Noise pollution due to public address system	(4) Both (2) & (3)

134	ਰੋਲਾ ਪਰਦੂਸ਼ਣ (ਵਨਿਮਿਅਨ ਅਤੇ ਕਾਬੂ) ਨਿਯਮ 2001 ਕਿਦੇ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ ? (1) ਪਟਾਖਿਆਂ ਤੋਂ ਰੋਲਾ ਪਰਦੂਸ਼ਣ (2) ਲਾਉਡ ਸਪੀਕਰ ਤੋਂ ਰੋਲਾ ਪਰਦੂਸ਼ਣ (3) ਸਾਰਵਜਨਿਕ ਸੰਬੰਧਨ ਪਰਨਾਲੀ ਤੋਂ ਰੋਲਾ ਪਰਦੂਸ਼ਣ (4) ਦੋਵੇਂ (2) ਅਤੇ (3)
135	When did Supreme Court of India ordered Ministry of Environment & Forests to establish a special division to develop a green belt around Taj Mahal? (1) 2004 (2) 1994 (3) 1984 (4) None of these
135	ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੁਪਰੀਮਕੋਰਟ ਨੇ ਤਾਜ ਮਹਿਲ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਗਰੀਨ ਬੈਲਟ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਵਾਤਾਵਰਣ ਅਤੇ ਜੰਗਲਾਤ ਮੰਤਰਾਲਾ ਨੂੰ ਕਦੋਂ ਅਦੇਸ਼ ਦਿਤੇ ? (1) 2004 (2) 1994 (3) 1984 (4) ਇਹਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ
136	When was PROJECT TIGER launched? (1) 2011 (2) 1970 (3) 1973 (4) 2007
136	ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਟਾਈਗਰ ਕਦੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ? (1) 2011 (2) 1970 (3) 1973 (4) 2007
137	What type of radiation is trapped on the earth's surface by the green house effect? (1) UV rays (2) γ -rays (3) X-rays (4) IR rays
137	ਧਰਤੀ ਦੀ ਸਤਹ ਤੇ ਗਰੀਨ ਹਾਊਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਕਿਹੜੀ ਵਕਿਰਿਣ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ? (1) UV ਕਿਰਣਾਂ (2) γ -ਕਿਰਣਾਂ (3) X-ਕਿਰਣਾਂ (4) IR ਕਿਰਣਾਂ
138	Which of the following is responsible for global warming? (1) Chloro-flouro carbons (2) Methane (3) Carbon dioxide (4) All of these
138	ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਗਲੋਬਲ ਵਾਰਮਿੰਗ ਵਾਸਤੇ ਕੌਣ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੈ ? (1) ਕਲੋਰੋ-ਫਲੋਰੋ ਕਾਰਬਨ (2) ਮਿਥੇਨ (3) ਕਾਰਬਨ ਡਾਈਆਕਸਾਈਡ (4) ਉਪਰ ਲਿਖੇ ਸਾਰੇ
139	High concentration of which of the following causes leaf curling, leaf drop and reduced leaf size in plants? (1) SO_2 (2) CO (3) NO_2 (4) None of these
139	ਨਿਮਨ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸ ਦੀ ਉੱਚ ਇਕਾਗਰਤਾ, ਪੱਤਾ ਕਰਲਿੰਗ, ਪੱਤੀ ਅਤੇ ਬੂਟੀਆਂ ਵਿੱਚ ਘਟ ਪੱਤੀ ਸ਼ੁੱਧ ਅਤੇ ਪੱਤਾ ਡਰਾਪ ਦਾ ਕਾਰਣ ਬਣਦਾ ਹੈ ? (1) SO_2 (2) CO (3) NO_2 (4) ਇਹਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ
140	Silent Valley, which has been raised to the status of National park, is situated in? (1) J&K (2) Tamilnadu (3) West Bengal (4) Kerala
140	ਮੁਕ ਘਾਟੀ (silent valley) ਜਿਸਨੂੰ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪਾਰਕ ਦਾ ਦਰਜਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਉਹ ਕਿੱਥੇ ਸਥਿੱਤ ਹੈ ? (1) ਜੇਮੂ ਅਤੇ ਕਸ਼ਮੀਰ (2) ਤਾਮਿਲ ਨਾਡੂ (3) ਪਸ਼ਚਮੀ ਬੰਗਾਲ (4) ਕੇਰਲਾ
141	Which of the following device(s) is used to control particulate pollutants? (1) Gravity settling chamber (2) Cyclone collector (3) Fabric filter (4) All of the above
141	ਕਣ ਪਰਦੂਸ਼ਣ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਵਿਚੋਂ ਕਿਹੜੇ ਉਪਕਰਣ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ? (1) ਗਰੇਵਿਟੀ ਸੈਟਲਿੰਗ ਚੈਮਬਰ (ਗੁਰੂਤਾਕਰਸ਼ਣ ਨੀਪਟਾਣ ਕਕਸ਼) (2) ਸਾਈਕਲੋਨ ਕਲੈਕਟਰ (3) ਫੇਬਰਿਕ ਫਿਲਟਰ (4) ਉਪਰ ਲਿਖੇ ਸਾਰੇ
142	Environment Impact Assessment(EIA) was formally established in USA in year (1) 1967 (2) 1969 (3) 1971 (4) 1973
142	ਵਾਤਾਵਰਨ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਸਾਰਟੀ (Environment impact assessment) ਅਮੈਰੀਕਾ ਵਿੱਚ ਕਿਹੜੇ ਸਾਲ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ? (1) 1967 (2) 1969 (3) 1971 (4) 1973
143	The Greenhouse effect was first recognized by? (1) Jean-Baptiste Greenwood (2) Jean-Baptiste Fourier (3) Jean-Baptiste Greenhouse (4) None of the above

143	ਗਰੀਨ ਹਾਊਸ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦੀ ਪਛਾਣ ਸੱਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿੰਨੇ ਕੀਤੀ ? (1) ਜੀਨ-ਬੈਪਟਿਸਟ ਗਰੀਨਵੁਡ (2) ਜੀਨ-ਬੈਪਟਿਸਟ ਫੋਰਿਅਰ (3) ਜੀਨ-ਬੈਪਟਿਸਟ ਗਰੀਨ ਹਾਊਸ (4) ਇਹਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ
144	Which of the following acid is present in Acid rain? (1) HNO ₃ (2) H ₂ SO ₄ (3) CH ₃ COOH (4) Both (1) & (2)
144	ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਅਮਲੀਯ ਵਰਖਾ ਵਿਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਤੇਜ਼ਾਬ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ? (1) HNO ₃ (2) H ₂ SO ₄ (3) CH ₃ COOH (4) ਦੋਵੇਂ (1) ਅਤੇ (2)
145	Ten percent law is given by (1) Lindmann (2) Goldmann (3) Beckmann (4) None of these
145	ਦਸ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਕਾਨੂੰਨ (Ten percent law) ਕਿਸ ਨੇ ਦਿੱਤਾ ? (1) ਲਿੰਡਮੈਨ (2) ਗੋਲਡਮੈਨ (3) ਬੈਕ ਮੈਨ (4) ਇਹਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ
146	Traces of radioactive waste present in water can cause? (1) Cancer (2) Eye cataract (3) DNA breakage (4) All of these
146	ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਪਾਏ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਰੇਡੀਉਐਕਟਿਵ ਕੂੜੇ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ (traces of radioactive waste) ਕਿਸ ਦਾ ਕਾਰਣ ਬਣ ਸਕਦੇ ਹਨ ? (1) ਕੈਂਸਰ (2) ਅੱਖਾਂ ਦਾ ਮੌਤੀਆ ਬਿੰਦ (3) DNA ਦੀ ਟੁਟ ਫੁਟ (4) ਉਪਰ ਲਿਖੇ ਸਾਰੇ
147	Everyone has the right to a Nationality is covered in of Universal Declaration of Human Rights ? (1) Article 10 (2) Article 15 (3) Article 20 (4) Article 25
147	ਹਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਰਾਸ਼ਟਰੀਅਤਾ ਦਾ ਹੱਕ ਹੈ ਇਹ ਘੋਸ਼ਣਾ ਮਨੁੱਖੀ ਹੱਦਾਂ ਨਾਲ ਲਿਖੀ ਹੋਈ ਹੈ (universal declaration of human rights) (1) ਆਰਟੀਕਲ 10 (2) ਆਰਟੀਕਲ 15 (3) ਆਰਟੀਕਲ 20 (4) ਆਰਟੀਕਲ 25
148	Which of the following is a non-governmental organization dedicated to wildlife conservation? (1) World Wildlife Fund for Nature, INDIA (2) Indian Board for Wildlife (3) National Wildlife Action Plan (4) All of these
148	ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਗੈਰਸਰਕਾਰੀ ਅਦਾਰਾ ਜੰਗਲੀ ਜੀਵ ਰਖਿਆ ਲਈ ਵਚਨਬੱਧ ਹੈ ? (1) ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਕੁਦਰਤੀ ਜੰਗਲੀ ਜੀਵਾਂ ਲਈ ਫੰਡ (2) ਜੀਵ ਰਖਿਆ ਲਈ ਭਾਰਤੀ ਬੋਰਡ (3) ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਜੰਗਲੀ ਜੀਵ ਕਾਰਿਆਕਾਰਣੀ ਯੋਜਨਾ (4) ਉਪਰ ਲਿਖੇ ਸਾਰੇ
149	How much area is covered under forest in India? (1) 33.47 % (2) 29.47 % (3) 22.47 % (4) 19.47 %
149	ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਜੰਗਲਾਤ ਦਾ ਖੇਤਰ ਕਿੰਨੇ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਹੈ ? (1) 33.47% (2) 29.47% (3) 22.47% (4) 19.47%
150	The situation of depletion of Ozone layer is referred as OZONE HOLE, if the ozone level decreases below (1) 800 DU (2) 400 DU (3) 200 DU (4) None of these
150	ਜੇਕਰ ਔਜੋਨ ਸਤਹ (Ozone layer) ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਹੇਠਾਂ ਘਟਦੀ ਗਈ ਤਾਂ ਕਿਹੜੇ ਹਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਔਜੋਨ ਦੀ ਘਟਦੀ ਪਰਤ ਔਜੋਨ ਹੋਲ ਆਖੀ ਜਾਏਗੀ ? (1) 800 DU (2) 400 DU (3) 200 DU (4) ਇਹਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ

PAPER- I

Marks: 150

Time: 90 minutes

ROLL NO.: _____	NAME: _____
SIGNATURE: _____	DATE / TIME: _____

INSTRUCTIONS FOR THE CANDIDATES

1. Before attempting the paper carefully read out all the Instructions & Examples given on Side 1 of Answer Sheet (OMR Sheet) supplied separately.
2. At the start of the examination, please ensure that all pages of your Test booklet are properly printed; your Test booklet is not damaged in any manner and contains 150 questions. In case of any discrepancy the candidate should immediately report the matter to the invigilator for replacement of Test Booklet. No claim in this regard will be entertained at the later stage.
3. An **OMR Answer Sheet** is being provided separately along with this Test booklet. Please fill up all relevant entries like Roll Number, Test Booklet Code etc. in the spaces provided on the OMR Answer Sheet and put your signature in the box provided for this purpose.
4. Make sure to fill the correct Test booklet code on Side 2 of the OMR Answer Sheet. If the space for the Booklet Code is left blank or more than one booklet code is indicated therein, it will be deemed to be an incorrect booklet code & Answer Sheet will not be evaluated. The candidate himself/herself will be solely responsible for all the consequences arising out of any error or omission in writing the test booklet code.
5. **This Test Booklet consists of 20 pages containing 150 questions.** Against each question four alternative choices (1), (2), (3), (4) are given, out of which one is correct. Indicate your choice of answer by darkening the suitable circle with **BLACK/BLUE pen** in the OMR Answer Sheet supplied to you separately. Use of Pencil is strictly prohibited. More than one answer indicated against a question will be deemed as incorrect response.
6. The maximum marks are 150. Each question carries one mark. **There will be no negative marking. The total time allocated is 90 minutes.**
7. Do not fold or make any stray marks on the OMR Answer Sheet. Any stray mark or smudge on the OMR Answer Sheet may be taken as wrong answer. Any damage to OMR Answer Sheet may result in disqualification of the candidate.
8. **On completion of the test, candidate must hand over the Test Booklet and OMR Answer Sheet to the invigilator on duty in the room/hall.**
9. **Use of Mobile phones and calculators etc. are not allowed.**
10. **Keep all your belongings outside the Examination hall. Do not retain any paper except the ADMIT CARD.**

NOTE:

(i) There are two major sections in the Test Booklet Section A and Section B. Section A comprises of Child development and pedagogy – 30 questions, English Language – 30 questions and Punjabi Language – 30 questions. There are 90 questions in total in Section-A in which the Child development and pedagogy is bilingual.

(ii) Section B comprises of Mathematics – 30 questions and Environmental Studies – 30 questions. The Section – B is bilingual (English followed by Punjabi).

SECTION - A	
CHILD DEVELOPMENT AND PEDAGOGY (BILINGUAL) – 30 QUESTIONS (1-30)	
1	The best method to study growth and development of the child is: (1) Psychoanalytic Method (2) Comparative Method (3) Developmental Method (4) Statistical Method
1	ਬੱਚੇ ਦੀ ਵਿਧੀ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕਰਨ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਵਿਧੀ ਹੈ: (1) ਮਨੋ-ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣਾਤਮਕ ਵਿਧੀ (2) ਤੁਲਨਾਤਮਕ ਵਿਧੀ (3) ਵਿਕਾਸਾਤਮਕ ਵਿਧੀ (4) ਸਾਂਖਿਆਕੀ ਵਿਧੀ
2	Vygotsky proposed that Child Development is: (1) Due to genetic components of a culture (2) A product of social interaction (3) A product of formal education (4) A product of assimilation & accommodation
2	ਵਿਗੋਤਸਕੀ ਦਾ ਸੁਝਾਅ ਸੀ ਕਿ ਬਾਲ ਵਿਕਾਸ ਹੈ: (1) ਸੰਸਕ੍ਰਿਤੀ ਦੇ ਜਟਿਨਕ ਤੱਤਾਂ ਕਾਰਨ (2) ਸਮਾਜਕ ਅੰਤਰਕ੍ਰਿਆ ਦੀ ਉਪਜ (3) ਉਪਚਾਰਕ ਸਿਖਿਆ ਦੀ ਉਪਜ (4) ਸਮੀਕਰਨ ਅਤੇ ਅਨੁਕੂਲਣ ਦੀ ਉਪਜ
3	Socialization is a process by which children & adults learn from: (1) Family (2) School (3) Peers (4) All of these
3	ਸਮਾਜੀਕਰਨ ਇਕ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਰਾਹੀਂ ਬੱਚੇ ਅਤੇ ਬਾਲਕ ਕਿਸ ਤੋਂ ਸਿਖਦੇ ਹਨ: (1) ਪਰਿਵਾਰ (2) ਸਕੂਲ (3) ਹਮ-ਰੁਤਬਾ ਸਾਥੀ (4) ਉਪਰੋਕਤ ਸਾਰੇ ਹੀ
4	If a child has mental age of 5 years & chronological age of 4 years than what will be the IQ of child: (1) 125 (2) 80 (3) 120 (4) 100
4	ਜੇ ਇਕ ਬੱਚੇ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕ ਆਯੂ 5 ਸਾਲ ਅਤੇ ਕਾਲਕ੍ਰਮਿਕ ਆਯੂ 4 ਸਾਲ ਹੈ, ਤਾਂ ਬੱਚੇ ਦਾ IQ ਕੀ ਹੋਵੇਗਾ: (1) 125 (2) 80 (3) 120 (4) 100
5	What should be the role of teacher in meeting the individual differences: (1) Try to know the abilities, interest & aptitude of individuals (2) Try to adjust the curriculum as per the needs of individuals (3) Both (1) & (2) (4) None of these
5	ਨਿੱਜੀ ਮਤਭੇਦ ਕਰਨ ਲਈ ਅਧਿਆਪਕ ਦੀ ਕੀ ਭੂਮਿਕਾ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ: (1) ਵਿਅਕਤੀਆ ਦੀਆਂ ਯੋਗਤਾਵਾਂ, ਰੁਚੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀ ਨੂੰ ਜਾਣਨਾ (2) ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਪਾਠਕ੍ਰਮ ਨੂੰ ਢਾਲਣਾ (3) ਦੋਵੇਂ (1) ਅਤੇ (2) (4) ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਨਹੀਂ
6	Which one of the following is the true statement corresponding to Cephalocaudal Principle of Child's Development: (1) Development is from head to foot (2) Development is from foot to head (3) Development is from middle to periphery (4) None of these
6	ਬੱਚੇ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਸਿਰ-ਪਾਦਮੁਖੀ ਸਿਧਾਂਤ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਕਿਹੜਾ ਕਥਨ ਸਹੀ ਹੈ: (1) ਵਿਕਾਸ ਸਿਰ ਤੋਂ ਪੈਰ ਤਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ (2) ਵਿਕਾਸ ਪੈਰ ਤੋਂ ਸਿਰ ਤਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ (3) ਵਿਕਾਸ ਮੱਧ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਤਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ (4) ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਨਹੀਂ

7	Which of the following is the true statement in reference to intelligence: (1) Intelligence is the ability to adjust (2) Intelligence is the ability to learn (3) Intelligence is the ability of Abstract Reasoning (4) All of these
7	ਬੁੱਧੀ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿਚ ਕਿਹੜਾ ਕਥਨ ਸਹੀ ਹੈ: (1) ਬੁੱਧੀ ਅਨੁਕੂਲ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਹੈ (2) ਬੁੱਧੀ ਸਿੱਖਣ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਹੈ (3) ਬੁੱਧੀ ਸੂਖਮ ਤਰਕ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਹੈ (4) ਉਪਰੋਕਤ ਸਾਰੇ ਹੀ
8	Which of the following is not the tool for Formative Assessment in scholastic domain: (1) Conversation Skill (2) Multiple Choice Question (3) Projects (4) Oral Questions
8	ਸਿਖਿਆਤਮਕ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਰਚਨਾਤਮਕ ਮੁੱਲਾਂਕਣ ਦਾ ਉਪਕਰਨ ਕਿਹੜਾ ਨਹੀਂ ਹੈ: (1) ਵਾਰਤਾਲਾਪ ਕੁਸ਼ਲਤਾ (2) ਬਹੁ-ਵਿਕਲਪੀ ਚੋਣ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ (3) ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ (4) ਮੌਖਿਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ
9	Term PSRN in development implies: (1) Problem solving, reasoning & numeracy (2) Problem solving relationship & numeracy (3) Perceptual skill, reasoning & numeracy (4) Perceptual skill, relationship & numbers
9	ਵਿਕਾਸ ਵਿਚ PSRN ਪਦ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ: (1) Problem Solving, Reasoning & Numeracy (2) Problem Solving Relationship & Numeracy (3) Perceptual Skill, Reasoning & Numeracy (4) Perceptual Skill, Relationship & Numbers
10	"A Child can think logically about objects & events" This is the characteristic given by Piaget of stage: (1) Sensory Motor (2) Pre Operational (3) Concrete Operational (4) Formal Operation
10	"ਬੱਚਾ ਵਸਤੂਆਂ ਅਤੇ ਘਟਨਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਤਾਰਕਿਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸੋਚ ਸਕਦਾ ਹੈ।" ਇਹ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਪਿਆਜੇ ਵਲੋਂ ਕਿਹੜੀ ਅਵਸਥਾ ਲਈ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ: (1) ਸੰਵੇਦੀ ਪ੍ਰੇਰਕ (2) ਪੂਰਕ-ਸੰਚਾਲਨੀ (3) ਸਬੂਲ ਸੰਚਾਲਨੀ (4) ਉਪਚਾਰਕ ਸੰਚਾਲਨ
11	Which of the following does not belong to the categories of Coping strategies that women commonly engaged in: (1) Acceptance (2) Resistance (3) Revolution (4) Adaptation
11	ਕਿਹੜਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਧਕ ਜੁਗਤਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਫਰਗਾਂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦਾ ਜਿਸ ਵਿਚ ਔਰਤਾਂ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਮਸਰੂਫ਼ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ: (1) ਸਵੀਕ੍ਰਿਤੀ (2) ਪ੍ਰਤਿਰੋਧ (3) ਕ੍ਰਾਂਤੀ (4) ਅਨੁਕੂਲਣ
12	Frobel's most important contribution to education was his development of the: (1) Vocational school (2) Kindergarten (3) Public School (4) Latin school
12	ਫ੍ਰੋਬੇਲ ਦਾ ਸਿਖਿਆ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਯੋਗਦਾਨ ਉਸ ਦਾ: (1) ਵਿਵਸਾਇਕ ਸਕੂਲ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਸੀ (2) ਕਿੰਡਰਗਾਰਟਨ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਸੀ (3) ਪਬਲਿਕ ਸਕੂਲ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਸੀ (4) ਲੈਟਿਨ ਸਕੂਲ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਸੀ
13	Which article enjoins that "All minorities whether based on religion or language shall have the right to establish & administer education institutions of their choice" (1) Article 29(1) (2) Article 29(2) (3) Article 30(1) (4) Article 30(2)
13	ਕਿਹੜੇ ਅਨੁਛੇਦ ਵਿਚ ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਕਿ, "ਸਾਰੇ ਅਲਪ-ਸੰਖਿਅਕ ਚਾਹੇ ਉਹ ਭਾਸ਼ਾ ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਹਨ ਜਾਂ ਧਰਮ ਉੱਪਰ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਪਸੰਦ ਦੀ ਕੋਈ ਵੀ ਸੰਸਥਾ ਸਥਾਪਿਤ ਅਤੇ ਸ਼ਾਸਿਤ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ: (1) ਅਨੁਛੇਦ 29(1) (2) ਅਨੁਛੇਦ 29(2) (3) ਅਨੁਛੇਦ 30(1) (4) ਅਨੁਛੇਦ 30(2)
14	In CCE, Formative & Summative Assessment totals to: (1) 40% & 60% respectively (2) 60% & 40% respectively (3) 50% & 50% respectively (4) None of the above
14	CCE ਵਿਚ, ਰਚਨਾਤਮਕ ਅਤੇ ਸੰਕਲਨਾਤਮਕ ਮੁੱਲਾਂਕਣ ਦਾ ਕੁਲ ਜੋੜ ਹੈ: (1) ਕ੍ਰਮਵਾਰ 40% ਅਤੇ 60% (2) ਕ੍ਰਮਵਾਰ 60% ਅਤੇ 40% (3) ਕ੍ਰਮਵਾਰ 50% ਅਤੇ 50% (4) ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਨਹੀਂ
15	A few students in your class are exceptionally bright, You will teach them:

	(1) Along with the class (3) By using Enriched programmes	(2) Along with higher classes (4) Only when they want
15	ਤੁਹਾਡੀ ਕਲਾਸ ਵਿਚ ਕੁਝ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ ਤੇ ਬੁੱਧੀਮਾਨ ਹਨ। ਤੁਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਾਓਗੇ: (1) ਕਲਾਸ ਦੇ ਨਾਲ (2) ਉਚੇਰੀਆਂ ਕਲਾਸਾਂ ਨਾਲ (3) ਸਮੂਹ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਕੇ (4) ਕੇਵਲ ਉਦੋਂ ਜਦੋਂ ਉਹ ਚਾਹੁਣ	
16	Determinants of Individual differences in human beings relate to: (1) Differences in Environment (2) Differences in Heredity (3) Interaction between Heredity & Environment (4) Both Heredity & Environment interacting separately	
16	ਮਨੁੱਖਾਂ ਵਿਚ ਨਿੱਜੀ ਮਤਭੇਦਾਂ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਕ ਕਿਸ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹਨ: (1) ਪਰਿਆਵਰਨ ਵਿਚ ਔਤਰ (2) ਵਿਰਾਸਤ ਵਿਚ ਔਤਰ (3) ਵਿਰਾਸਤ ਅਤੇ ਪਰਿਆਵਰਨ ਵਿਚ ਔਤਰਕ੍ਰਿਆ (4) ਵੱਖ ਵੱਖ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਔਤਰਕ੍ਰਿਆ ਕਰ ਰਹੇ ਦੋਵੇਂ ਵਿਰਾਸਤ ਅਤੇ ਪਰਿਆਵਰਨ	
17	Gardner formulated a list of seven Intelligencies, Which among the following is not one of them: (1) Spatial Intelligence (2) Emotional Intelligence (3) Interpersonal Intelligence (4) Linguistic Intelligence	
17	ਗਾਰਡਨਰ ਨੇ ਸੱਤ ਬੁੱਧੀਆਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਬਣਾਈ। ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿਚ ਇਕ ਕਿਹੜੀ ਨਹੀਂ ਹੈ: (1) ਸਥਾਨਿਕ ਬੁੱਧੀ (2) ਭਾਵਾਤਮਕ ਬੁੱਧੀ (3) ਔਤਰ-ਵਿਅਕਤਿਕ ਬੁੱਧੀ (4) ਭਾਸ਼ਾਈ ਬੁੱਧੀ	
18	Creative writing should be an activity planned for: (1) Only those children reading on grade level (2) Only those children spell & write cohesive sentences (3) Only those children who want to write for newspaper (4) All children	
18	ਰਚਨਾਤਮਕ ਲੇਖਣ ਇਕ ਗਤੀਵਿਧੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਕਿਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਹੋਵੇ: (1) ਕੇਵਲ ਉਹ ਬੱਚੇ ਜਿਹੜੇ ਗ੍ਰੇਡ ਲੈਵਲ ਤੇ ਪੜ੍ਹ ਰਹੇ ਹਨ (2) ਕੇਵਲ ਉਹ ਬੱਚੇ ਜਿਹੜੇ ਸ਼ਬਦ-ਜੋੜ ਅਤੇ ਸੰਯੁਕਤ ਵਾਕ ਲਿਖ ਸਕਦੇ ਹਨ (3) ਕੇਵਲ ਉਹ ਬੱਚੇ ਅਸ਼ਬਾਰਾਂ ਲਈ ਲਿਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ (4) ਸਾਰੇ ਬੱਚੇ	
19	If a child writes 16 as 61 & gets confused between b & d, this is case of: (1) Visual Impairment (2) Learning Disability (3) Mental impairment (4) Mental Retardation	
19	ਜੇ ਬੱਚਾ 61 ਨੂੰ 16 ਲਿਖਦਾ ਹੈ ਅਤੇ b ਅਤੇ d ਵਿਚ ਉਲਝ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਕਿਸ ਦਾ ਕੇਸ ਹੈ: (1) ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਵਿਕਾਰ (2) ਸਿੱਖਣ ਨਿਰਯੋਗਤਾ (3) ਮਾਨਸਿਕ ਵਿਕਾਰ (4) ਮਾਨਸਿਕ ਅਵਰੋਧ	
20	The major purpose of diagnostic test is that of Identifying: (1) The General area of weakness in class performance (2) Specific nature of remedial Programme needed (3) The causes underlying academic difficulties (4) The specific nature of pupil difficulties	
20	ਨਿਦਾਨਿਕ ਪਰੀਖਣ ਦਾ ਮੁੱਖ ਮੋਤਵ ਕਿਸ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਨਾ ਹੈ: (1) ਕਲਾਸ ਦੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਵਿਚ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਦਾ ਸਾਧਾਰਨ ਖੇਤਰ (2) ਲੋੜੀਂਦੇ ਉਪਚਾਰੀ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ (3) ਅਕਾਦਮਿਕ ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨ (4) ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ	
21	Special education is related to (1) Educational for talented students (2) Educational programmes for disabled (3) Training programmes for Teachers (4) Training programme for retarded	
21	ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਿੱਖਿਆ ਕਿਸ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ:	

	<p>(1) ਪ੍ਰਬੰਧ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਲਈ ਸਿਖਿਆ ਪ੍ਰੋਗ੍ਰਾਮ</p> <p>(2) ਨਿਰਯੋਗ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਲਈ ਸਿਖਿਆ ਪ੍ਰੋਗ੍ਰਾਮ</p> <p>(3) ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਲਈ ਸਿਖਲਾਈ ਪ੍ਰੋਗ੍ਰਾਮ</p> <p>(4) ਅਵਰੁੱਧ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਲਈ ਸਿਖਲਾਈ ਪ੍ਰੋਗ੍ਰਾਮ</p>
22	<p>Which of the following Motives are considered as primary motives:</p> <p>(1) Physiological Motives (2) Psychological Motives</p> <p>(3) Social Motives (4) Educational Motives</p>
22	<p>ਕਿਹੜੇ ਪ੍ਰਯੋਜਨਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਥਮਿਕ ਪ੍ਰਯੋਜਨ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ:</p> <p>(1) ਸਰੀਰ-ਵਿਗਿਆਨਕ ਪ੍ਰਯੋਜਨ (2) ਮਨੋਵਿਗਿਆਨਕ ਪ੍ਰਯੋਜਨ</p> <p>(3) ਸਮਾਜਕ ਪ੍ਰਯੋਜਨ (4) ਸਿੱਖਿਆਤਮਕ ਪ੍ਰਯੋਜਨ</p>
23	<p>Cognitive Development means:</p> <p>(1) Development of intelligence (2) Development of child</p> <p>(3) Development of Physical Skills (4) Development of individual</p>
23	<p>ਸਿੱਖਿਆਨਾਤਮਕ ਵਿਕਾਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ:</p> <p>(1) ਬੁੱਧੀ ਦਾ ਵਿਕਾਸ (2) ਬੱਚੇ ਦਾ ਵਿਕਾਸ</p> <p>(3) ਸਰੀਰਕ ਕੁਸ਼ਲਤਾ ਦਾ ਵਿਕਾਸ (4) ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਵਿਕਾਸ</p>
24	<p>Which of the following are the External Factors affecting the interest of students in classroom:</p> <p>(1) Emotions & Sentiments (2) Culture & Training</p> <p>(3) Attitudes of students (4) Goals & motives</p>
24	<p>ਕਲਾਸਰੂਮ ਵਿੱਚ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ ਦਿਲਚਸਪੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਬਾਹਰਲੇ ਕਾਰਕ ਕਿਹੜੇ ਹਨ:</p> <p>(1) ਭਾਵ ਅਤੇ ਉਦਗਾਰ (2) ਸੰਸਕ੍ਰਿਤੀ ਅਤੇ ਸਿਖਲਾਈ</p> <p>(3) ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀਆਂ (4) ਲਕਸ਼ ਅਤੇ ਉਦੇਸ਼</p>
25	<p>It is said that teacher should be resourceful, This means that:</p> <p>(1) He should have enough money & property so that he may not have to take up tuitions</p> <p>(2) He should have contacts with high authorities so that he may not be harmed</p> <p>(3) He should have adequate knowledge so that he may be able to solve the problems of students</p> <p>(4) He should have good reputation among students so that authorities may not be able to take any punitive measure against him</p>
25	<p>ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ 'ਅਧਿਆਪਕ ਸਾਧਨ-ਸੰਪੰਨ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ' ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ:</p> <p>(1) ਉਸ ਕੋਲ ਐਨਾ ਪੈਸਾ ਅਤੇ ਜਾਇਦਾਦ ਹੋਵੇ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਟਿਊਸ਼ਨਾਂ ਨਾ ਕਰਨੀਆਂ ਪੈਣ</p> <p>(2) ਉਸ ਦਾ ਉੱਚ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਨਾ ਹੋ ਸਕੇ</p> <p>(3) ਉਸ ਕੋਲ ਉਪਯੁਕਤ ਗਿਆਨ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਕਿ ਉਹ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰ ਸਕੇ।</p> <p>(4) ਉਸ ਦੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਵਿੱਚ ਚੰਗੀ ਪ੍ਰਤਿਸ਼ਠਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਕਿ ਅਧਿਕਾਰੀ ਉਸ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਕੋਈ ਦੰਡਾਤਮਕ ਕਾਰਵਾਈ ਨਾ ਕਰ ਸਕਣ।</p>
26	<p>As a teacher what techniques you would follow to motivate students of your class:</p> <p>1. By setting induction 2. Use of black board</p> <p>3. By illustration 4. By active participation of students</p> <p>(1) 1, 2 & 3 (2) 1 & 4 (3) 2 & 4 (4) All of these</p>
26	<p>ਅਧਿਆਪਕ ਵਜੋਂ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੀ ਕਲਾਸ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਕਿਹੜੀਆਂ ਤਕਨੀਕਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰੋਗੇ:</p> <p>1 ਪ੍ਰਸਤਾਵਨਾ ਸੈੱਟ ਕਰ ਕੇ 2 ਬਲੈਕ ਬੋਰਡ ਦੀ ਵਰਤੋਂ</p> <p>3 ਦਿੱਸ਼ਟਾੰਤ ਰਾਹੀਂ 4 ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ ਸਰਗਰਮ ਸ਼ੂਲੀਅਤ ਰਾਹੀਂ</p> <p>(1) 1, 2 ਅਤੇ 3 (2) 1 ਅਤੇ 4 (3) 2 ਅਤੇ 4 (4) ਉਪਰੋਕਤ ਸਾਰੇ ਹੀ</p>
27	<p>Who was the pioneer of Classical Conditioning:</p> <p>(1) Skinner (2) Pavlov (3) Watson (4) Thorndike</p>
27	<p>ਕਲਾਸੀਕੀ ਅਨੁਕੂਲਣ ਦਾ ਪਰਵਰਤਕ ਕੌਣ ਸੀ:</p>

	(1) ਸਕਿਨਰ	(2) ਪੈਵਲੋਵ	(3) ਵੈਟਸਨ	(4) ਬੋਰਨਡਾਈਕ
28	The term Identical Elements is closely associated with:			
	(1) Similar test questions	(2) Jealousy between peers	(3) Transfer of learning	(4) Group Instructions
28	‘ਸਮਾਨ ਤੱਤ’ ਪਦ ਦਾ ਨਿਕਟਤਮ ਸੰਬੰਧ ਕਿਸ ਨਾਲ ਹੈ:			
	(1) ਸਮਾਨ ਪਰੀਖਿਆ ਪ੍ਰਸ਼ਨ	(2) ਹਮ-ਰੁਤਬ ਵਿਚਕਾਰ ਈਰਖਾ	(3) ਸਿੱਖਣ ਦਾ ਹਸਤਾਂਤਰਨ	(4) ਸਮੂਹਕ ਸਿਖਿਆ
29	What are the factors related to learner that effects the learning:			
	(1) Physical & Mental health of the learner	(2) Level of aspiration & achievement motivation	(3) Readiness & Willpower	(4) All of these
29	ਸਿਖਿਆਰਥੀ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਕਿਹੜੇ ਕਾਰਕ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਸਿੱਖਣ ਉਪਰ ਅਸਰ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ:			
	(1) ਸਿਖਿਆਰਥੀ ਦਾ ਸਰੀਰਕ ਅਤੇ ਮਾਨਸਿਕ ਸਵਾਸਥ	(2) ਅਕਾਂਖਿਆ ਅਤੇ ਉਪਲਬਧੀ ਅਭਿਪ੍ਰੇਕ ਦੀ ਪੱਧਰ	(3) ਤਤਪਰਤਾ ਅਤੇ ਇੱਛਾ-ਸ਼ਕਤੀ	(4) ਉਪਰੋਕਤ ਸਾਰੇ ਹੀ
30	An intelligent student is not doing well in studies. What is the best course of the action for the teacher:			
	(1) Wait till he performs better	(2) Find out reason for his under achievement	(3) Give him grace marks in the examination	(4) Ask his parents to withdraw from school
30	ਬੁੱਧੀਮਾਨ ਵਿਅਕਤੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਠੀਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਿਹਾ। ਅਧਿਆਪਕ ਵਾਸਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਬੇਹਤਰ ਵਿਧੀ ਕੀ ਹੈ:			
	(1) ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਉਸ ਦਾ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਬੇਹਤਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ, ਓਨਾ ਚਿਰ ਇਤਜ਼ਾਰ ਕਰੋ	(2) ਉਸ ਦੀ ਘੱਟ ਉਪਲਬਧੀ ਦਾ ਕਾਰਨ ਮਾਲੂਮ ਕਰੋ	(3) ਪਰੀਖਿਆ ਵਿਚ ਉਸ ਨੂੰ ਰਿਆਇਤੀ ਅੰਕ ਦਿਓ	(4) ਉਸ ਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਨੂੰ ਕਹੋ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਸਕੂਲ ਵਿਚੋਂ ਹਟਾ ਲੈਣ

ENGLISH LANGUAGE – 30 QUESTIONS (31-60)	
	Read the passage carefully and answer the questions (Q. 31-37) that follow by choosing the best alternative:
	In these times of worldwide skyrocketing energy costs, experts are turning to perhaps the only energy source that is still immune to price fluctuations: the Sun. Economic necessity appears to be largely responsible for the rapidly growing acceptance of solar heat as an alternative source. Electricity has been a clean and versatile form of energy that continues to grow in importance for lighting, heating and cooking, and for powering our increasingly automated and computerized society. The demand for electricity is expected to grow more in future than the average trend in the past. A mix of energy sources is required as hedge against shortages in any one area, and the electricity supply companies are taking a second look at renewable generating technologies, particularly those based in the sun. Every 15 minutes, the sun delivers to earth radiant energy to meet all mankind's power needs for a full year. But harnessing this energy is complicated by two properties of sunlight: its diffuseness and its variability with time of day, season and weather conditions. These factors pose formidable technical challenges for the efficient conversion of solar radiation into bulk, utility grade electric power. Nevertheless, solar technologies are attractive to utilities because they are environment-friendly and offer a low regulatory risk, limited capital risk, and less lead time.
31	Why are experts, according to the passage, looking at the sun as an energy source?
	(1) due to depletion of other sources of energy (2) as other energy forms pollute the environment (3) increasing costs of other sources (4) all of the above
32	Experts are impressed with the solar energy technologies because...
	(1) of them being good for the environment (2) they require less investment (3) they can be employed in quick time (4) all of these
33	Why is sun such an important source of alternative energy?
	(1) it is available free of cost

	(2) it is available everywhere in the world (3) it can satisfy human energy requirements alone if tapped properly (4) all of these
34	What is the major difficulty in employing solar energy? (1) fluctuations in weather (2) by nature sunlight is diffuse (3) sunlight varies from time to time (4) all of these
35	Why are power generating companies looking at mix energy options? (1) the sources of energy are getting scarce but demand is increasing (2) government is controlling prices of electricity (3) alternative sources of energy are available free and without regulations (4) all of these
36	Identify the word closest in meaning to the word: "VERSATILE" (1) limited (2) resourceful (3) permanent (4) invariable
37	Identify the word opposite in meaning to the word: "FORMIDABLE" (1) alarming (2) frightening (3) terrible (4) insignificant
	Read the passage carefully and answer the questions (Q. 38-45) that follow by choosing the best alternative: The political system always dominates the entire social scene; and hence those who wield political power are generally able to control all the different social sub-systems and manipulate them to their own advantage. The social groups in power therefore have always manipulated the education systems, especially when these happen to depend upon the state for their very existence to strengthen and perpetuate their own privileged position. But herein lies a contradiction. For the very realization of their selfish ends, the social groups in power are compelled to extend the benefits of these educational systems to the under-privileged groups also. The inevitable task is generally performed with three precautions abundantly taken care of: One, the privileged groups continue to be the principal beneficiaries of the educational system, dominate the higher stages of education or the hard core of prestigious and quality institutions or the most useful of courses, so as to safeguard their dominant position of leadership in all walks of life; Second, the system is so operated that under-privileged groups can utilize it only marginally in real terms and the bulk of them become either dropouts or pushouts and get reconciled to their to their own interior status in society; Third, the few from the weaker section that survive and succeed in spite of all the handicaps are generally co-opted within the system to prevent dissatisfaction.
38	Who, according to the passage, can manipulate the systems to their advantage? (1) social activists (2) popular people (3) political powerful people (4) all of the above
39	How do socially powerful people try to maintain their privileged position? (1) by maintaining control over political systems (2) by maintaining control over social systems (3) by maintaining control over education systems (4) all of these
40	Why underprivileged sections have to reconcile to their inferior status? (1) they are unable to effectively utilize the education system (2) they have no interest in the system (3) they are illiterate (4) all of these
41	Which is the best explanation as to why the few from the weaker section that survive and succeed in spite of all the handicaps are generally co-opted within the system? (1) to prevent the revolt in the society (2) to satisfy their instinct (3) to augment the position of the privileged class (4) all of these
42	Which system, according to the passage, dominates the social system? (1) political system (2) education system (3) caste system (4) monetary system
43	Identify the word closest in meaning to the word: "PERPETUATE". (1) abort (2) ruin (3) continue (4) omit

44	<p>Identify the word opposite in meaning to the word: "PRESTIGIOUS". (1) obscure (2) influential (3) esteemed (4) impressive</p>
45	<p>What is the major idea reflected in the passage? (1) powerful people are unable to fully control the system (2) major benefits have been snatched by the underprivileged (3) both of these (4) none of these</p>
46	<p>Find the appropriate preposition to fill in the sentence: She lives Mumbai. (1) at (2) in (3) into (4) on</p>
47	<p>/m/ sound in the word 'make' is.... (1) labio-dental (2) dental (3) bilabial (4) alveolar</p>
48	<p>While writing a notice, the writer should prefer... (1) active voice (2) passive voice (3) any voice (4) none of these</p>
49	<p>Which of the following organs of speech is also known as 'VELUM'? (1) hard palate (2) voice box (3) alveolar ridge (4) soft palate</p>
50	<p>Where will you add disclosures in a letter? (1) below the signature and the right side margin (2) below the signature and the left side margin (3) above the signature and the right side margin (4) any of these</p>
51	<p>The major difference between an 'ARTICLE' and 'SPEECH' is.... (1) speech is more formal (2) speech is more informal (3) speech is more descriptive (4) all of these</p>
52	<p>'Phonetics' is basically associated with... (1) sounds (2) sentences (3) grammar (4) all of these</p>
53	<p>Communicative Language Teaching replaced basically... (1) Natural Language Processing (2) Structural Teaching (3) Situational Language Teaching (4) Motivational Teaching</p>
54	<p>Remedial teaching... (1) fills the gap that creeps into a pupil's learning (2) rectifies the concepts which have been misunderstood (3) helps in retaining homogeneity in the class (4) all of these</p>
55	<p>Find the word nearest in meaning to : REMORSE (1) obdurate (2) hard (3) penitent (4) none of these</p>
56	<p>Learning a language is a... (1) gradual process (2) fast process (3) instant process (4) all inclusive process</p>
57	<p>Find the word opposite in meaning to : INSIPID (1) impalatable (2) bland (3) tame (4) savoury</p>
58	<p>Study of meaning in a language is known as... (1) syntax (2) semantics (3) morphology (4) linguistics</p>
59	<p>Identify the correct passive voice of the sentence: Obey me. (1) I should be obeyed (2) Let I be obeyed (3) both, a and b (4) none of these</p>
60	<p>"REGISTER" is... (1) variety of language according to region in a particular country (2) variety of language according to countries (3) any of these (4) none of these</p>